

REHABILITÁCIÓ

A MAGYAR REHABILITÁCIÓS TÁRSASÁG FOLYÓIRATA

REHABILITATION MEDICINE QUARTERLY

OFFICIAL JOURNAL OF THE HUNGARIAN REHABILITATION SOCIETY

35. ÉVFOLYAM 2. SZÁM • 2025. JÚNIUS

JUNE 2025 • VOLUME 35, NO. 2

ALAPÍTÓ FŐSZERKESZTŐ | FOUNDING EDITOR-IN-CHIEF

Katona Ferenc

FŐSZERKESZTŐ | EDITOR-IN-CHIEF

Vekerdy-Nagy Zsuzsanna

FŐSZERKESZTŐ-HELYETTESEK | DEPUTY EDITORS-IN-CHIEF

Fazekas Gábor, Luterán Ferenc, Mayer Ágnes

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG TAGJAI | EDITORIAL BOARD MEMBERS

Boros Erzsébet, Cserhádi Péter, Csohány Ágnes, Dénes Zoltán, Farkas Péter,

Simon Attila, Szél István, Varga János, Varjú Cecília

HAZAI TANÁCSADÓ TESTÜLET | NATIONAL ADVISORY BOARD

Fogarasi András, Gárdián Gabriella, Gortka-Rákó Erzsébet, Jenei Zoltán, Kollega-Tarsoly István,

Kontra Andrea, Kullmann Lajos, Tenk Miklósné Zsebe Andrea, Tóth István, Zakariás Lilla

NEMZETKÖZI TANÁCSADÓ TESTÜLET | INTERNATIONAL ADVISORY BOARD

Helena Burger (Szlovénia|Slovenia), Evrim Karadağ Saygı (Törökország|Türkiye), Carlote Kiekens (Belgium),

Stefano Negrini (Olaszország|Italy), Daiana Popa (Románia|Romania), Peter Takáč (Szlovákia|Slovakia)

SZERKESZTŐSÉG | EDITORIAL OFFICE

Magyar Rehabilitációs Társaság

1121 Budapest, Szanatórium u. 19.

Szerkesztőségi titkár | Editorial assistant: Bakonyi Zsuzsanna

Telefon: +36 (30) 168-0481

E-mail: szerkesztoseg@rehab.hu

Web: <https://rehab.hu/folyoirat.aspx>

A REHABILITÁCIÓS TÁRSASÁG ELNÖKE | PRESIDENT OF THE SOCIETY

Cserhádi Péter

A REHABILITÁCIÓS TÁRSASÁG FŐTITKÁRA | SECRETARY GENERAL OF THE SOCIETY

Papp Edit

KÖTELES PÉLDÁNY

ROVATVEZETŐK | COLUMN EDITORS

KUTATÁSI ÉS KÖZLÉSI AKTUALITÁSOK

UPDATES ON RESEARCH
AND PUBLICATION

Kullmann Lajos
Fazekas Gábor

INNOVÁCIÓK A REHABILITÁCIÓS
MEDICINÁBAN

INNOVATION IN REHABILITATION
MEDICINE

Farkas Péter
Csohány Ágnes
Mezei Zoltán

FIATALOK FÓRUMA

YOUNG RESEARCHER'S FORUM

Mayer Ágnes
Szabó Gábor

PARASPORT, SPORTREHABILITÁCIÓ

PARASPORT AND SPORT REHABILITATION

Luterán Ferenc
Mayer Ágnes
Bartos Adél

EGÉSZSÉGES TÁPLÁLKOZÁS,
BETEGSÉGMEGELŐZÉS

HEALTHY NUTRITION,
HEALTH PROMOTION

Varga János Tamás
Tóth Babett

ŐRJÁRAT

FRONTIERS IN REHABILITATION MEDICINE

Vekerdy-Nagy Zsuzsanna
Tóth István

COCHRANE REHABILITÁCIÓS ROVAT

COCHRANE REHABILITATION FIELD

Stefano Negrini
Szél István
Zsiga Katalin

Tartalomjegyzék Table of Contents

Köszöntő 90

FÓKUSZTÉMA – REHABILITÁCIÓ MUSZKOLOSZKELETÁLIS BETEGSÉGEKBE
FOCUS ON REHABILITATION RELATED TO MUSCULOSKELETAL DISORDERS

MEGHÍVOTT TÁRS-SZERKESZTŐK | INVITED CO-EDITORS:
BOROS ERZSÉBET, VARJÚ CECÍLIA

**A nehezen kezelhető (difficult-to-treat) rheumatoid arthritises
betegek rehabilitációjának lehetőségei [Összefoglaló közlemény] 91**
Bertoldi Noémi, Varjú Cecília, Péter Ágnes Eszter
Rehabilitation of patients with difficult-to-treat rheumatoid arthritis
[Narrative review]

**Az osteogenesis imperfecta áttekintése, kezelési és rehabilitációs
lehetőségei [Összefoglaló közlemény] 102**
Gomez Izabella, Mikó Ibolya
An overview of osteogenesis imperfecta, including therapy and
rehabilitation [Narrative review]

**Modern gerincsebészeti technikák és azok rehabilitációs
vonatkozásai [Összefoglaló közlemény] 111**
*Lazáry Áron, Nagy Ildikó, Horváth-Székely László, Biczó Ádám,
Szita Júlia*
Modern spine surgical techniques and their rehabilitation aspects
[Narrative review]

**Lumbális gerincműtét utáni rehabilitáció során szerzett
tapasztalataink [Eredeti közlemény] 119**
Fórián-Szabó Mihály, Kenéz Júlia, Boros Erzsébet
Our experiences with postoperative rehabilitation following lumbar
spine surgeries [Original article]

**A lézerterápia alkalmazásának lehetőségei a rehabilitációs
medicinában [Összefoglaló közlemény] 127**
Pálkás Dániel, Milos Mercédesz, Varjú Cecília
The potential of laser therapy in the field of rehabilitation medicine
[Narrative review]

TOVÁBBI TÉMA
OTHER TOPIC

- Spasztikus beteg ellátása a gyakorlatban: kit, mivel, hogyan?**
– Melyik spasztikus beteg milyen indikációban kapjon
botulinumtoxint? [Gyakorlatorientált összefoglaló] 133

Tasnádi Emese

Practical management of spasticity: patient selection and
indications for botulinum toxin therapy – Which spastic patient
should receive botulinum toxin for which indication? [Practice
oriented review]

KUTATÁSI ÉS KÖZLÉSI AKTUALITÁSOK
UPDATES ON RESEARCH AND PUBLICATION

- Ajánlások a Rehabilitáció folyóirat publikációihoz – 2. rész**
– Klinikai kutatási terv készítése a rehabilitációs kutatások során
[Módszertani közlemény] 141

Fazekas Gábor, Mayer Ágnes

Recommendations for publications in Rehabilitation Medicine
Quarterly journal – Part 2 – How to prepare a clinical research
plan for rehabilitation trials [Methodological review]

COCHRANE REHABILITÁCIÓS ÁTTEKINTŐ
COCHRANE REHABILITATION FIELD

- Introducing the new Cochrane Rehabilitation, Functioning, and
Disability Thematic Group [Expert opinion] 147**
Stefano Negrini, Carlotte Kiekens

- A „Cochrane Rehabilitation Field – Cochrane rehabilitációs
áttekintő” c. rovat bemutatása, céljai [Szakértői vélemény] 150**
Szél István, Zsiga Katalin

FOLYÓIRAT- ÉS KÖNYVREFERÁLÓ
SHORT REFERENCES OF ARTICLES AND BOOKS

- A „Single Case Experimental Designs” kutatási módszer jelentősége
a rehabilitációban 151**

- Új utak a kutatásértékelésben 152**

- Az ALLEA megjelentette a kutatási integritás átdolgozott európai
tudományetikai kódexét 153**

ROVATVEZETŐK | COLUMN EDITORS

SZAKMAPOLITIKAI AKTUALITÁSOK,
JOGSZABÁLYFIGYELŐ

POLICY AND LEGISLATION NEWS

Cserhádi Péter

Simon Attila

Kontra Andrea

INTÉZETEK, OSZTÁLYOK, JUBILEUMOK

REHABILITATION INSTITUTES,
WARDS AND ANNIVERSARIES

Boros Erzsébet

Dénes Zoltán

Varjú Cecília

KÉPZÉSI-OKTATÁSI ÚJDONSÁGOK

NEWS IN EDUCATION AND TRAINING

Fazekas Gábor

Dénes Zoltán

Jenei Zoltán

Varjú Cecília

KULTURA ÉS TÖRTÉNET

CULTURAL AND HISTORICAL OVERVIEW

Kollega-Tarsoly István

FOLYÓIRAT- ÉS KÖNYVREFERÁLÓ

PAPER AND BOOK REVIEW

Szél István

Dénes Zoltán

Kullmann Lajos

A MAGYAR REHABILITÁCIÓS
TÁRSASÁG HÍREI

HUNGARIAN REHABILITATION
SOCIETY NEWS

Cserhádi Péter

Szabó Gábor

Rehabilitáció © 2025. Minden jog fenntartva. A folyóiratban megjelent valamennyi eredeti írásos és képi anyag közlési joga a Magyar Rehabilitációs Társaságot illeti. A megjelent anyagnak vagy egy részének bármely formában való másolásához, felhasználásához, ismételt megjelenítéséhez a társaság írásbeli hozzájárulása szükséges. A folyóiratban megjelenő közlemények a szerző(k) véleményét tükrözik, amellyel a szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet. A lapban közölt hirdetések tartalmáért a szerkesztőség és a kiadó nem vállal felelősséget. Hirdetésekről, reklámanyag közlésének feltételeiről a kiadó munkatársai adnak felvilágosítást.

ISSN 0866-479X

Megrendelhető és előfizethető
a kiadónál.

A lapot az előfizetés
beérkezésétől postázzuk.

INNOVÁCIÓK A REHABILITÁCIÓS MEDICINÁBAN
INNOVATION IN REHABILITATION MEDICINE

A telerehabilitáció lehetőségei az egyensúlyozó képesség fejlesztésében és az esésmegelőzésben a neuromuskuloszkeletális rehabilitációban [Összefoglaló közlemény] 155
Sándor Krisztina, Adorjáni Orsolya Kinga, Fazekas Gábor
The role of telerehabilitation in improving balance and preventing falls in neuromusculoskeletal rehabilitation [Narrative review]

A csonk körfogatváltozásaihoz adaptálható transzfemorális protézistokok szerepe a rehabilitációban – a Varos tokrendszer bemutatása [Gyakorlatorientált összefoglaló] 165
Lackner Sámuel
The role of volume-adaptive transfemoral prosthetic sockets in rehabilitation – introduction of the Varos socket system [Practice oriented review]

ÓRJÁRAT
FRONTIERS IN REHABILITATION MEDICINE

Tíz év a Különleges Bánásmód szolgálatában – Jubileumi Különleges Bánásmód konferencia a Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Karán 169
Gortka-Rákó Erzsébet

KULTURÁLIS ROVAT
CULTURAL AND HISTORICAL OVERVIEW

A beteg Mátyás 171
E. Kovács Péter

PARASPORT, SPORTREHABILITÁCIÓ
PARASPORT, SPORT REHABILITATION

A Zalaegerszegi Vívó Egylet kerekesszékes szakága: egy új esély története [Történeti visszatekintés] 173
Miszory Erika Viktória
The Wheelchair Branch of the Zalaegerszeg Fencing Association: the story of a new chance [Historical report]

SAJTÓKÖZLEMÉNY
PRESS RELEASE

Mi folyik itt? 179

Konferencia és tanfolyami naptár	172
A Magyar Rehabilitációs Társaság XLIV. Vándorgyűlése	177
A Magyar Rehabilitációs Társaság 2025. évi Fialatok Fóruma [Beszámoló]	183
A Magyar Rehabilitációs Társaság 2025. évi Dr. László Gergely- pályázata [Beszámoló]	184

KIADÓ | PUBLISHER

Tudomány Kiadó Kft.
1023 Budapest, Ürömi u. 56..
Telefon: (1) 273-2840, (1) 273-2844
E-mail:
tudomany@tudomany-kiado.hu

A kiadásért felel | Responsible
publisher:

Guti Péter ügyvezető

Nyomdai előkészítés | Prepress:

Engárd Viktor

Nyomtatás | Printing:

Pauker Nyomda,

Felelős vezető | Production manager:

Vértés Dániel

Rehabilitáció / Rehabilitation Medicine Quarterly tudományos szakfolyóirat – aktuális időtábla

	Lapszám / határidők				
	2025/4	2026/1	2026/2	2026/3	2026/4
Kettős lektorálásra kerülő közlemények beküldési határideje	2025. szept. 5	2025. okt. 28	2026. jan. 31	2026. ápr. 30	2026. aug. 10
Egyéb szakmai anyagok, beszámolók beküldési határideje	2025. okt. 10	2025. dec. 8	2026. febr. 28	2026. jún. 19	2026. szept. 15
Lapzártá (Kiadónak a teljes tartalom leadása)	2025. okt. 20	2026. jan. 15	2026. ápr. 24	2026. júl. 17	2026. okt. 20
Megjelenés (nyomdából kikerül)	2025. dec. 15	2026. márc. 31	2026. jún. 30	2026. szept. 30	2026. dec. 15

Útmutató a szerzőknek: a közleményeket a fenti határidők ismeretében elektronikus úton kérjük beküldeni a szerkesztőség címére: szerkesztoseg@rehab.hu
Javasoljuk a közlemény elkészítése előtt a közléssel kapcsolatos tudnivalók áttanulmányozását a <https://rehab.hu/folyoirat.aspx> weboldalon. Kérjük a határidők pontos betartását! A határidő után érkező dolgozatokat csak későbbi lapszámok egyikéhez tudjuk előkészíteni.

A „Single Case Experimental Designs” kutatási módszer jelentősége a rehabilitációban

A referátum alapjául szolgáló közlemények: *Machalicek W, Gross DP, Armijo-Olivo S, Ferriero G, Kiekens C, Martin R, Walshe M, Negrini S: The role of single case experimental designs in evidence creation in rehabilitation. European Journal of Physical and Rehabilitation Medicine 2024; 60(6): 1100–1111. doi:10.23736/S1973-9087.24.08713-6 | Krasny-Pacini A, Evans J: Single-case experimental designs to assess intervention effectiveness in rehabilitation: A practical guide. Annals in Physical and Rehabilitation Medicine 2018; 61(3): 164–179. doi:10.1016/j.rehab.2017.12.002*

A referátum alapját két tanulmány adja, melyek szerzői fontosnak látják, hogy meg kellene határozni az esettanulmányok szerepét a rehabilitációs medicinában megvalósuló kutatások alapján alakítható evidenciák vonatkozásában.

Az első tanulmány a 5th Cochrane Rehabilitation Methodological Meeting (2023, Milánó) résztvevői által írt elgondolás, mely fontos előzményként tekint arra a 2018-ban publikált írásra, mely emiatt a referátum másik forrása lett.

A tanulmányok arra keresik a választ, hogy

1. milyen relevanciája lehet az esettanulmánynak a rehabilitáció szempontjából?
2. bár alacsony az evidenciaszinteket tekintve az esettanulmányok besorolása, mégis miért és mikor lehet és érdemes esettanulmányt tervezni és készíteni?
3. milyen kritériumokat kellene szem előtt tartania és milyen elveket kellene betartania annak, aki jól dokumentált esettanulmányt tervez?
4. mit nyerhetünk az esettanulmányok készítése és feldolgozása által?

Machalicek és munkatársai a rehabilitációs ellátás napi klinikai feladatainak irányából megfogalmazódó kérdések mentén igyekeznek megmutatni a SEDs (single case experiments), azaz az esettanulmányok relevanciáját. 2023-ban Milánóban fogalmazódtak meg azok a kérdések és igények, melyek mentén a tanulmány szerveződik:

1. Mikor lenne alkalmazható az esettanulmány a rehabilitációs medicinában a klinikai kutatási kérdések megválaszolására?
2. Szükséges lenne stratégiákat megalkotni arra vonatkozóan, hogy a belső érvényességük alapján hasznos evidenciákat adó módszerként alkalmazhatóak legyenek az esettanulmányok.
3. Mikor és milyen módon nyújthatnak evidenciát az esettanulmányok olyan esetekben, ha nem lehet randomizált (RCT) vizsgálatot tervezni? (Pl. ritka esetek tanulmányozása során, kevésbé kutatott eljárások problémái.)

4. Szükséges lenne láttatni a felhasználókkal (páciensekkel, kutatási résztvevőkkel, klinikusokkal, jogalkotókkal és támogatókkal), hogy milyen módon lehetne felhasználni az így kapott eredményeket.

A korai fázisban járó intervenciók, a ritka esetek, a csoportokba nehezen szervezhető populációk vagy más korlátozó tényezők miatt előnyben részesíthető esettanulmányokra vonatkozóan a szerzők több lehetséges megoldást is megmutatnak, melyeket úgy fogalmaznak meg, hogy szemléletes ábrákkal is segítik az egyes elrendezések megismertetését, sőt magára a vizualizációs technikára mint az esettanulmányok eredményeinek láttatására alkalmas módra is úgy tekintenek, mint az ismertetésekben jól használható módszerre.

Lehetséges megoldások az esettanulmányok megvalósítására a szerzők szerint:

- Basic single-case experiments ABAB (A: intervenció, B: baseline): Mi történik a választott módszer megvonását követően? Visszatérés lesz a kiindulási állapothoz? Milyen módon mérjük ezt az adott esetben? Az egyes mérési eredményeknek a baseline-hoz viszonyított összehasonlítása adja a lehetőséget az értelmezésre.
- Multiple-baseline designs (MBD) és többszörös próba elrendezés: Eszerint több eset azonos kezelésének az összevetését is lehetővé tehetjük. Itt az ismételt vizsgálatok fontosságára hívják fel a szerzők a figyelmet.
- Eltérő kezelési elrendezés: Az összevetés lehetősége abban áll, hogy ugyanazon változóra milyen hatást gyakorolnak a különböző módszerek.

Más módszereket is felsorolnak, melyek az elrendezés tekintetében különböznek egymástól. Ilyenek például a changing criterion design, parallel treatments design, repeated acquisition design, N-of-1, hybrid design.

A szerzők fontosnak tartják a protokollok előzetes regisztrációját, és néhány általuk javasolt lehetőséget is megadnak: RCTrack (Cochrane Rehabilitation RCTTrack project and GUIDE-Rehab projects), EQUATOR (minőség és átláthatóság

az egészségügyi kutatásban), CONSORT (N-of-1 report). Irányadónak tartják a WHO klinikai vizsgálati regisztrációs rendszerének (World Health Organization's International Clinical Trials Registry Platform [ICTRP; 20198]) a felépítését, melynek lépéseit az alábbiak szerint ismertetik:

1. alapvető leírás
2. kutatási kérdés
3. résztvevő jellemzése
4. a kiindulási állapot teljes körű leírása, független változók megadása
5. függő változók, kimeneti mérés (pl. annak időzítése)
6. hipotézis, amennyiben releváns
7. a változtatásra vonatkozó szabályok, adatok felvételének elrendezése

A kutatóknak arról is be kell számolniuk, hogy milyen érvényességi és megbízhatósági mutatókkal rendelkező eljárásokat alkalmaznak a mérések során.

A lehetséges randomizálás szempontjából négy csoportot határoznak meg. Az esetrandomizálás, az egyazon esetre vonatkozó intervenciók sorrendjének randomizálása, az esetek közötti intervenciók randomizálás, illetve a beavatkozás

kezdőpontjának randomizálása jelenthet a szerzők szerint ilyen lehetőséget.

A tanulmányok legfontosabb kérdése az, milyen módon járulhatnak hozzá az esettanulmányok az evidenciaalapúsághoz. Ebből a szempontból az egyes intervenciók hatékonyságának szerepét kiemelve a szerzők a különböző kutatócsoportok által közölt információk alapján történő összevetés lehetőségét emelik ki. Mivel ez a módszer a pszichológiai és a pedagógiai tárgyú kutatásokban korábban már használatos volt, így akár kiindulópontot is jelenthetnek a korábbi tapasztalatok, források, például a három eltérő kutatócsoport, öt vizsgálat, minimum húsz főre vonatkozó adatok irányelvének követése a megbízhatóság érdekében.

A gondolataikat összegezve az alábbi megállapítást teszik a szerzők: A rehabilitáció területén konszenzusra lenne szükség arra vonatkozóan, hogy a szakterület mennyi ismételt esettanulmány meglétét igényelné annak érdekében, hogy az evidenciáról nyilatkozni lehessen.

A referátumot készítette:

dr. Ivaskó Livia

Szegedi Tudományegyetem

Új utak a kutatásértékelésben

A referátum alapjául szolgáló közlemény: Balla A, Solymosi K, Csuka Gy: Új utak a kutatásértékelésben. Magyar Tudomány 2024; 185(1): 90–101. doi:10.1556/2065.185.2024.1.11

A tudományos kutatók és kutatások értékelése az elmúlt évtizedekben rutinszerű folyamattá vált, azonban egyre inkább felborulni látszik az egyensúly a minőségi (kvalitatív) szakértői értékelés és a mennyiségi szcientometriai mutatók (pl. impaktfaktor, h-index) között. Utóbbi túlzott használata torzító hatást gyakorol a tudományos ökoszisztémára. A jelenlegi gyakorlat a publikációs teljesítmény mennyiségét helyezi előtérbe a minőség, a kutatási érték, a társadalmi hatás és az egyéni teljesítmény rovására, ami a „publikálj vagy pusztulj” szemlélethez és káros versenyhez vezetett.

Tárgyalás

A kutatókra, intézményekre és finanszírozókra nehezedő nyomás, a projektalapú finanszírozás előretörése, a nemzetközi verseny, valamint a nyílt hozzáférésű publikációk terjedése számos kényszerű, torzító és etikátlan jelenség kialakulását eredményezte. Ezek közé tartozik a predátor folyóiratokban

való publikálás, a nem megérdemelt szerzőség, valamint a publikációk felaprózása. A jelenlegi rendszer a már elismert, kiterjedt kapcsolati hálóval rendelkező kutatók számára kedvez, miközben háttérbe szorítja a kevésbé látható, de értékes munkát végzőket, például a szűk szakterületek specialistáit vagy a nehezebben objektivizálható, határterületen dolgozókat, ide tartozhatnak a rehabilitáció egyes területein munkálkodók is.

A kutatói munka sokszínűsége, beleértve az oktatást, mentorálást, tudományos tanácsadást, adatmegosztást, bírálati tevékenységet és a tehetséggondozást, nem mutatkozik meg a hagyományos mérőszámokban, holott ezek a tudományos ökoszisztéma működéséhez elengedhetetlenek. A kizárólag kvantitatív mutatókra alapozott értékelés a felsőoktatásban is károkat okoz, például az oktatói munka figyelmen kívül hagyása a fiatal kutatók túlterheltségéhez és kiegészéséhez vezethet.

A kutatásértékelési reform szükségességét felismerve az elmúlt évtizedben számos nemzetközi kezdeményezés és alapelve született.